

Foto: Norbert Waalboer

V.l.n.r. : Aafke Oldenbeuving, Luuk Kampman, Gerdineke van Silfhout

Tekst: René Leverink

/ Actualisatie examenprogramma's

MEER RICHTING, MEER RUIMTE

SLO kreeg van OCW opdracht om van een aantal vakken de examenprogramma's te actualiseren, zodat ze meer aansluiten bij de wereld van nu. De geactualiseerde examenprogramma's geven leraren meer richting en ruimte, zegt Gerdineke van Silfhout, programmamanager actualisatie examenprogramma's bij SLO.

Stand van zaken

Voor de volgende vakken worden de examenprogramma's geactualiseerd: Nederlands, moderne vreemde talen, wiskunde, Friese taal en cultuur, maatschappijleer, natuurwetenschappelijke vakken en klassieke talen.

Ga voor de actuele stand van zaken en voor alle overige informatie naar slo.nl/actualisatie

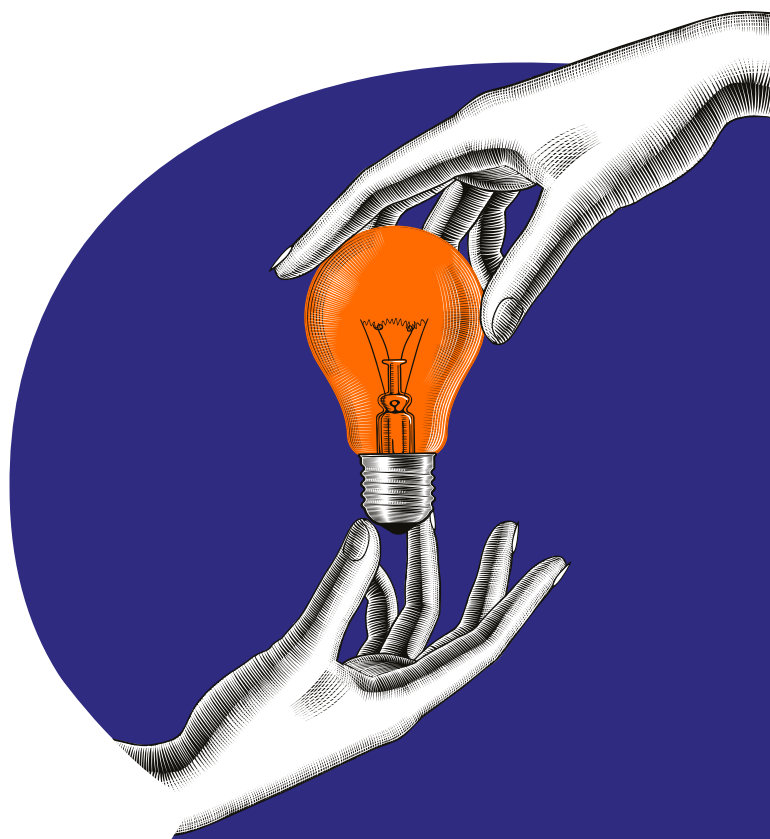
Wat in de huidige examenprogramma's goed is, blijft zeker behouden, aldus Gerdineke Van Silfhout: "We kijken per vak en per schoolsoort of er achterhaalde inhoud is. En we schrijven de eindtermen specifieker op, zodat ze leraren meer richting geven bij het ontwikkelen van hun onderwijs en duidelijk maken waar ruimte is voor eigen inbreng. We werken hierin nauw samen met de onderwijssector. Leraren, vakinhoudelijk experts verbonden aan eerste- en tweede graadsopleidingen, curriculumexperts en procesregisseurs ontwikkelen in afzonderlijke vakvernieuwingscommissies de conceptexamenprogramma's. Elke commissie wordt bijgestaan door een advieskring waarin onderwijsorganisaties, vakverenigingen, lerarenopleidingen en relevante maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd. De advieskring geeft feedback op de tussenproducten van de commissies door ze voor te leggen aan hun achterban. Uiteraard worden ook de leerlingen bij de actualisatie van de examenprogramma's betrokken. Daar komen heel interessante bevindingen uit. Zo geven leerlingen aan dat ze meer maatschappelijke en culturele thema's in de vakken willen."

Wat levert een vakvernieuwingscommissie op?

Van elk vak wordt eerst een karakteristiek gemaakt. Wat is de essentie van het vak, welke positie het heeft in de bovenbouw, hoe bouwt het voort op de onderbouw? Het tweede tussenproduct is het raamwerk. Hierin staan de inhoud die in de examenprogramma's op vmbo, havo en vwo aan de orde moeten komen, onderverdeeld in domeinen en subdomeinen. De raamwerken van de verschillende vakken worden met elkaar vergeleken en zoveel mogelijk op elkaar afgestemd. Karakteristiek en raamwerk vormen samen de basis voor het ontwikkelen van de conceptexamenprogramma's. Gerdineke: "Bij het actualiseren kijken we ook naar de doorlopende leerlijn vanuit de onderbouw en de afstemming tussen vmbo, havo en vwo. Daarnaast kijken we naar de afstemming tussen vakken. Neem een onderwerp als duurzaamheid. Dat zit bij verschillende vakken, maar het perspectief is elke keer anders: hetzelfde beschrijven we dan per vak vanuit een eigen perspectief."

Natuurwetenschappelijke vakken

Curriculumontwikkelaar Aafke Oldenbeuving zit namens SLO in de vakvernieuwingscommissie natuurwetenschappelijke vakken: biologie, natuurkunde, NLT, O&O en scheikunde. Het gaat om zeventien examenprogramma's voor vmbo, havo en vwo. "Met name de examenprogramma's vmbo, die uit 1999 stammen, zijn sterk verouderd. Voor havo en vwo geldt dat in mindere mate. Er is bij scheikunde op het vmbo nog sprake van 'zure regen'. Bij biologie komt op het vmbo een belangrijk onderwerp als DNA en de toepassing daarvan in bijvoorbeeld de geneeskunde nog helemaal niet voor. Voor alle vakgebieden zijn burgerschap en digitale geletterdheid belangrijke nieuwe componenten. Denk bij burgerschap aan »

Actualisatie kerndoelen po en onderbouw vo

Ook de kerndoelen primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs worden geactualiseerd en concreter geformuleerd. De leergebieden Nederlands, rekenen en wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid zijn in 2022 gestart. Na de zomer 2023 starten ook de leergebieden mens en natuur, mens en maatschappij, moderne vreemde talen (waaronder Engels), kunst en cultuur en bewegen en sport.

Meer informatie staat op actualisatiekerndoelen.nl

Kijk voor digitale geletterdheid en burgerschap ook elders in dit magazine.

omgaan met maatschappelijke thema's als energie-transitie, klimaatverandering, afnemende biodiversiteit en voedselvoorziening. Hier komt natuurwetenschappelijke kennis bij kijken. Ook digitale geletterdheid komt nadrukkelijk aan bod in deze vakken. Hoe zet je computer-technologie in om problemen op te lossen? Hoe betrouwbaar zijn de resultaten van onderzoeken? Hoe moeten we grafieken en tabellen interpreteren?"

"Veel nieuwe mogelijkheden, bijvoorbeeld bij de inrichting van het schoolexamen"

Gaat er veel veranderen voor de leraar? Aafke: "Ik denk dat het wel mee zal vallen. De vakken blijven absoluut herkenbaar. Er zullen vast onderwerpen verdwijnen, maar de vernieuwing zit vooral in de aandacht voor maatschappelijke gevolgen van wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen. En dat geeft veel nieuwe mogelijkheden, bijvoorbeeld bij de inrichting van het schoolexamen."

Maatschappijleer en burgerschap

Ook het examenprogramma maatschappijleer wordt geactualiseerd. Aanleiding is de verdere implementatie in de school van burgerschap, dat in de bovenbouw vo voor een belangrijk deel een plek krijgt bij maatschappijleer. Luuk Kampman, SLO-curriculumontwikkelaar: "Dat ligt voor de hand, omdat het in beide gevallen gaat over democratie en samenleving. Dat neemt niet weg dat burgerschap ook bij andere vakken aan bod komt. Vanuit de vakvernieuwingscommissie maatschappijleer kijken we daarom mee bij de actualisatie van andere vakken en onderzoeken we in hoeverre burgerschapshouden daar een plek moeten krijgen."

Bij het programma voor burgerschap gaat het volgens Luuk niet alleen over kennis opdoen over politiek, democratie en staatsinrichting, maar ook over handelen: "Doen, meedoen, solidair zijn, meebeslissen. Dat zijn onderdelen die heel goed ook bij andere vakken aan de orde kunnen komen. Denk aan debatteren bij Nederlands, inlevingsvermogen bij kunst, reflectie op de oudheid bij klassieke talen of statistische geletterdheid bij wiskunde." Los van burgerschap is maatschappijleer volgens Luuk toe aan actualisatie van het examenprogramma: "De laatste herziening is alweer van ruim vijftien jaar geleden. Bij een vak dat zo verweven is met de samenleving raken sommige inhouden snel gedateerd. Zo wordt het begrip multiculturele samenleving tegenwoordig niet meer gebruikt. Het zit hem ook in hoe de tijdgeest veranderd is. Of hoe we aankijken tegen oorlog en vrede."

In het nieuwe examenprogramma maatschappijleer worden de eindtermen concreter geformuleerd. Toch, of juist daardoor, is er voor de leraar meer ruimte voor een eigen inbreng. "Omdat duidelijker is wat er van de leraar gevraagd wordt, dus wat in de eindtermen staat, wordt beter zichtbaar hoeveel ruimte er is voor thema's, werkvormen en actuele bronnen buiten de vastgelegde stof. Zo is er meer houvast voor de inrichting van het schoolexamen." /